

Středověká vesnice a město

Karviná – Staré Město
ve středověku

V zemědělství došlo ke dvěma důležitým změnám:

1) byl vynalezen **chomout**

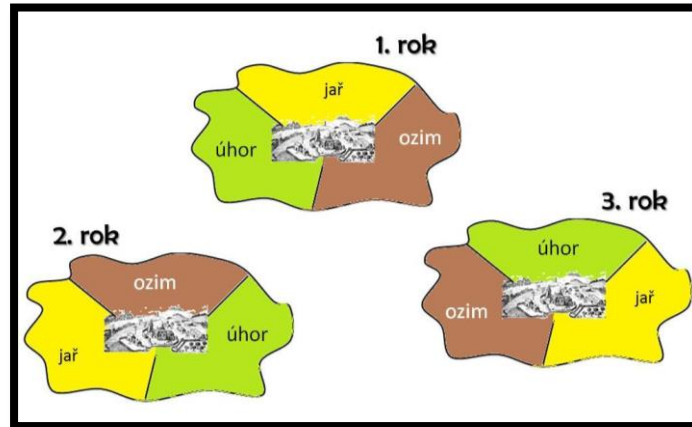
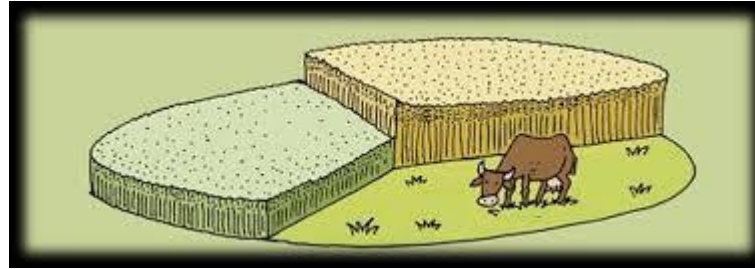

Díky chomoutu se **zvětšil výkon tažného zvířete mnohonásobně**. Mohlo uvést těžší náklad, mělo i větší sílu při orání, tím pádem se mohlo orat hlouběji a byla větší úroda.

Víte, co znamená úsloví „strkat hlavu do chomoutu?“ 😊

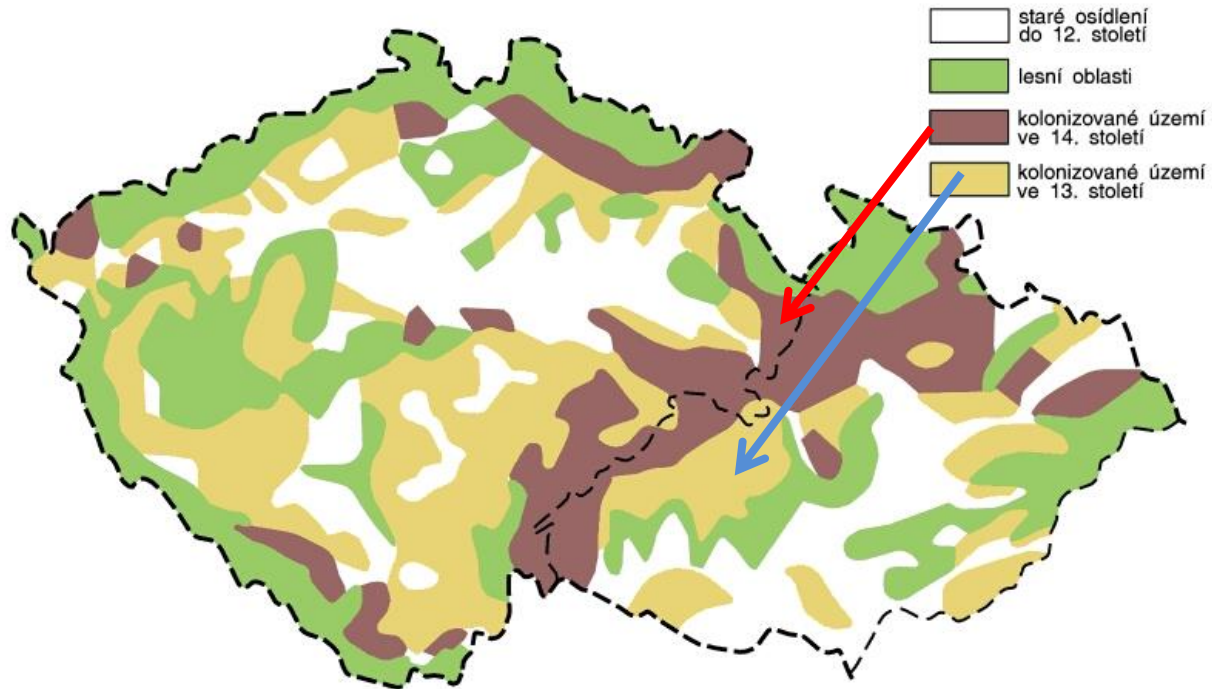
2) vynález trojpolního hospodaření

Trojpolní hospodaření také **zvyšovalo výnos polí**. Aby pole rodilo, musely být v půdě živiny. Pokud se na poli pěstuje každý rok, živin ubývá, pole se vyčerpává. Proto se **polnosti rozdělily na tři části**. Jedna se osela **ozimem** (obilím, které se seje na podzim), další **jařinou** (obilím, které se seje na jaře) a třetí se **nechala ležet ladem (tzv. úhor)**, na této se nechal pást dobytek, který poskytl pro půdu živiny ve formě hnoje. Ozim, jařina a úhor se pravidelně střídaly.

Kolonizace

Kolonizace znamená **osídlování nového území**. Těch bylo v Evropě mnoho. Sám panovník, případně šlechtic nebo klášter, měl zájem na tom, aby se zakládaly nové vesnice. Proto byly při založení po nějakou dobu osvobozeny od daní, dávek a poplatků.

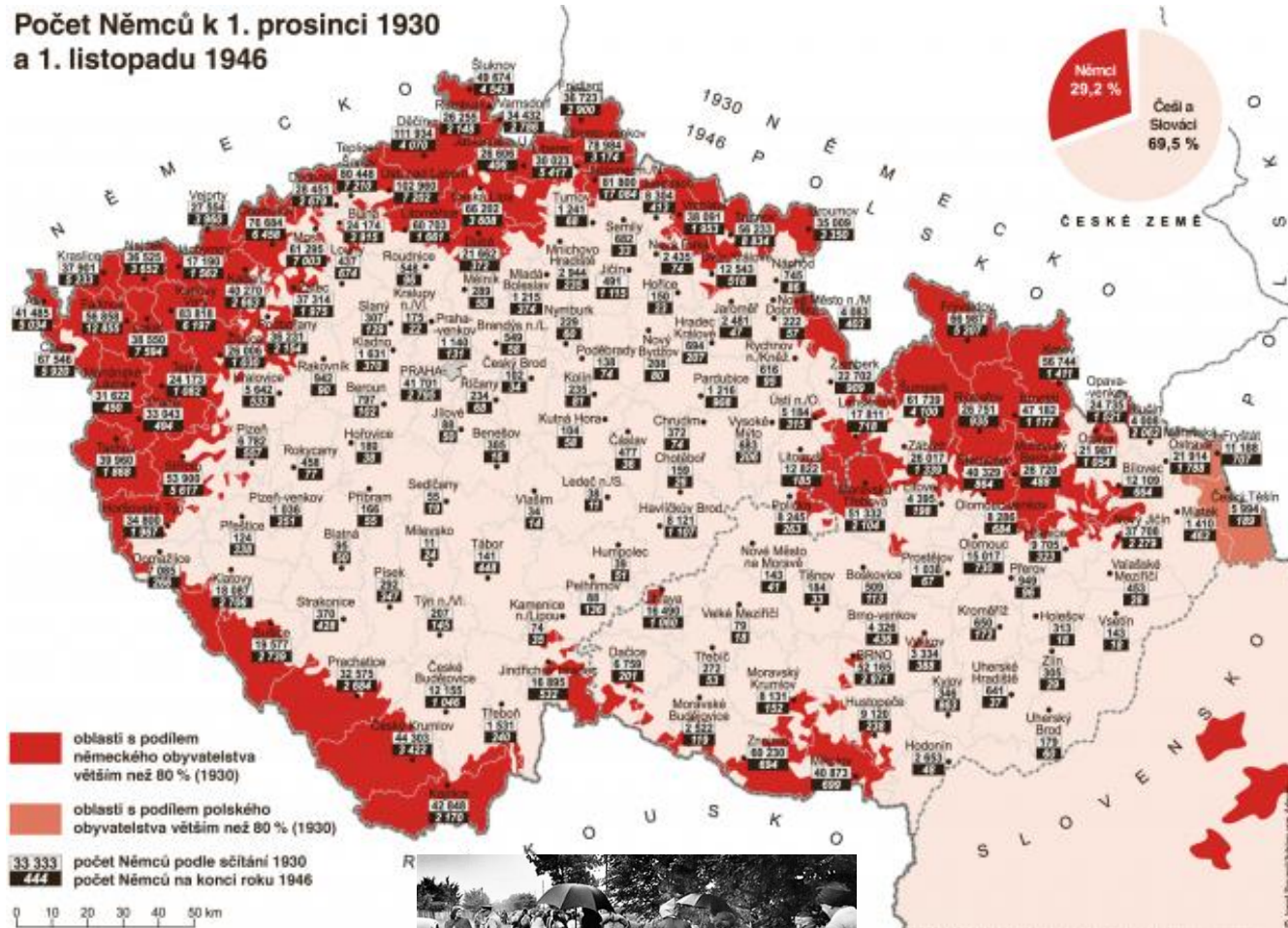

Kolonizátoři

Od přelomu 12. a 13. století přicházeli **v rámci kolonizace i cizinci**, převážně německy mluvící. Pocházeli hlavně z území dnešního Německa, ale i Nizozemí či Belgie. Často byli povoláni samotným panovníkem. Zakládali vesnice **v pohraničí, proto zde žilo tolik německého obyvatelstva až do druhé světové války.**

Proč bylo na předchozí stránce napsáno, že německé obyvatelstvo bylo v českém pohraničí do druhé světové války? Kde se potom vytratilo?

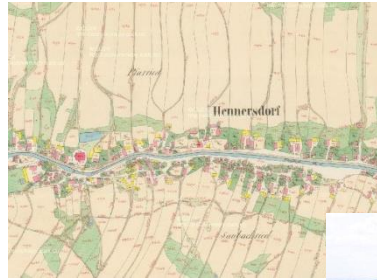
Odsun Němců v letech 1945 - 1946

Vzhled vesnice

Stavba domů kolem návsi

Uspořádání podél hlavní cesty

Domy na vesnici

Domy se původně stavěly dřevěné, později i kamenné či cihlové.

Víš, co je roubenka?

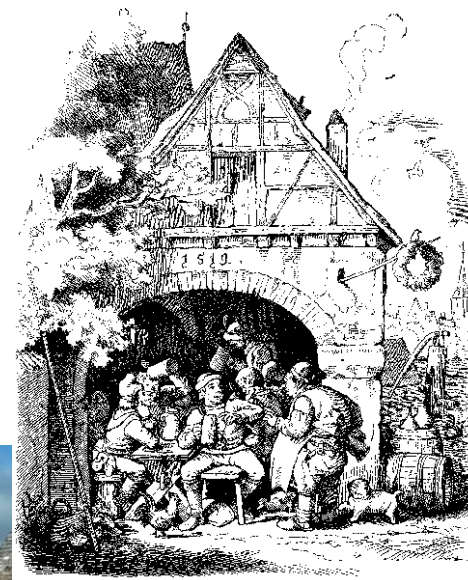
Tam, kde byl dostatek jehličnatých stromů, ze kterých se dají dělat dlouhé trámy, se stavěly roubené domy. U nás, ale i v jiných zemích.

Co bychom našli ve středověké vesnici kromě obytných domů?

Farní kostel

?

Krčma
(hospoda)

Vodní mlýn, někdy i větrný

Kovárna

Kdo stál v čele vesnice?

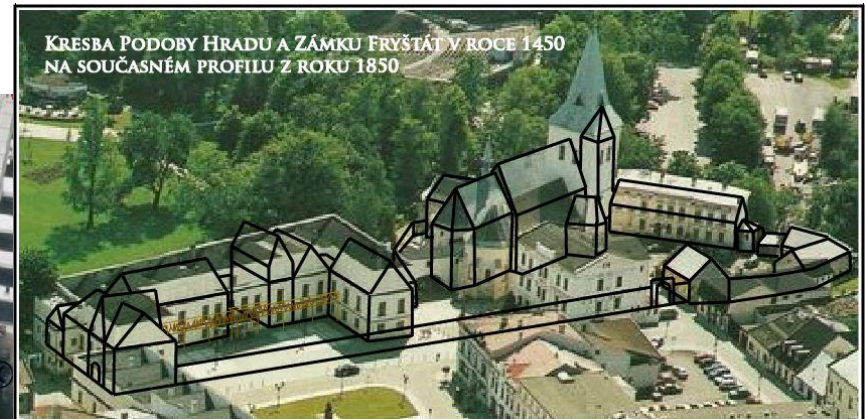
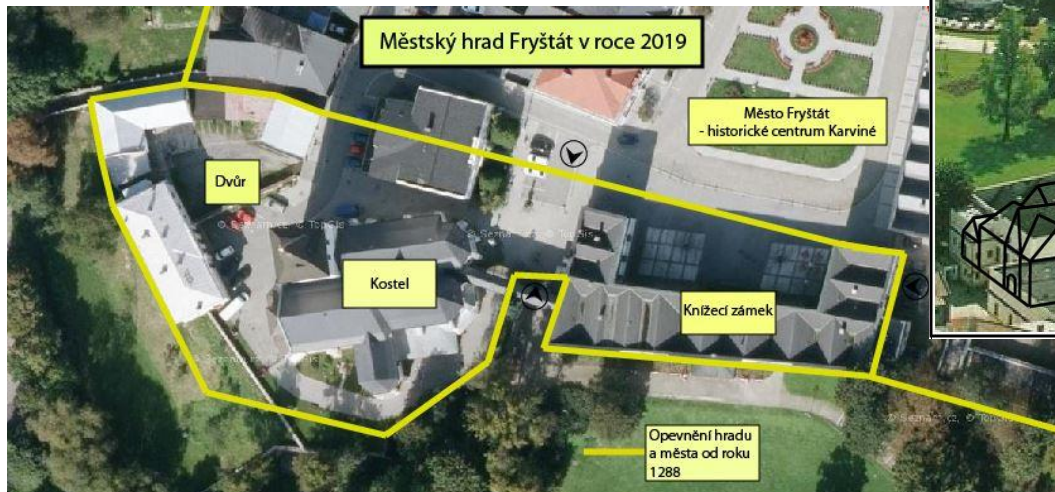

V čele vesnice stál **rychtář**. Obvyčejně mu patřila největší usedlost ve vsi, často byl i majitel kovárny či krčmy. Sloužil majiteli vsi (šlechtici, králi, klášteru) jako **úředník**, který vybíral poplatky, dohlížel na pořádek, dohlížel na vykonávání práce pro vrchnost.

Středověké město

Díky přebytkům v zemědělství mohla vzniknout středověká města. Lidi se už nemuseli jen zabývat pěstováním obilí, mohli se přesídlit do měst a zabývat se řemeslem.

Nejvíce měst vznikalo v místech, kam ve starověku sahala **Římská říše**. Antická města přežívala i v době raného středověku. Na našem území se žádná taková města nenacházela, proto k rozvoji měst dochází až později. První města u nás začala vznikat **na přelomu 12. a 13. století**.

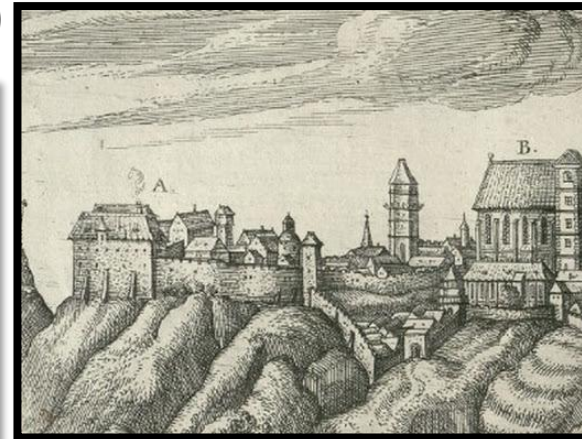

Fryštát – město nejpozději v roce 1305. Více na :

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Fry%C5%A1t%C3%A1t>

Vznik měst

a) města **vzniklá povýšením osad**, které se nacházely na křižovatkách obchodních cest, u brodů přes řeku, u hradů (v podhradí)

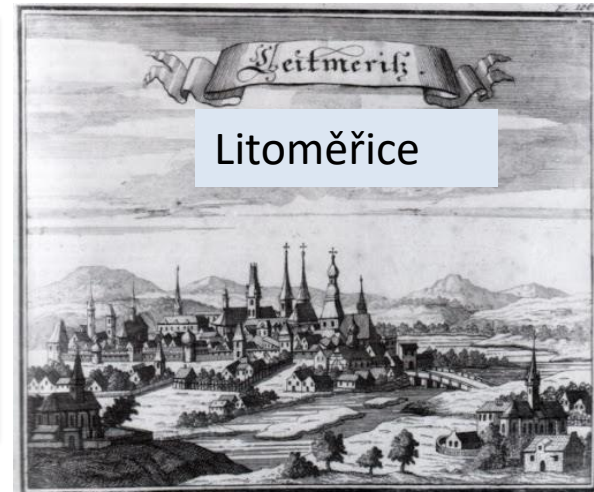

Znojmo

Praha

Brno

Litoměřice

Vznik měst:

b) města založená „na zeleném drnu“

Byla zakládána na místech, kde předtím žádné sídliště nestálo. Bylo třeba město vybudovat, po tu dobu byly obyvatelům odpuštěny dávky.

mýcení

Vykácení stromů

žďáření

Vypálení lesního porostu

klučení

Odstraňování pařezů

výstavba

Například města České Budějovice, Polička, Plzeň, ale i (viz i název) Vysoké Mýto, Ždár nad Sázavou

Městská práva

- Město mohlo získat tato práva (privilegia):
 - 1) Právo postavit si hradby (ochrana)
 - 2) Právo mít městský znak (jako měli šlechtici)
 - 3) Soudní a hrdelní právo (právo soudit i trestat)
 - 4) Právo pořádat trhy (v týdnu, výroční, jarmarky)
 - 5) Právo mílové (v okruhu 1 míle – asi 10 km se nesměl usadit žádný cizí řemeslník, venkované nemohli chodit na trh do jiného města)
 - 6) Právo várečné (právo vařit pivo a prodávat ho)

Správa města

- Občané byli **plnoprávní** – vlastnili domy, živili se obvykle řemeslem nebo obchodem, měli řadu práv a povinností – například mohli volit ostatní měšťany do úřadů, ale museli platit daně a podílet se na obraně města
- V čele města stojí městská rada – tvořená **konšely** v čele s **purkmistrem**, i ve městech býval **rychtář**, zástupce vrchnosti

Další obyvatelé měst...

- Občané **neplnoprávní** – pomocné pracovní síly
- sluhové, dělníci, žebráci, i zločinci
- **Židé** – ve větších městech – žili v **ghettech**
- <https://www.youtube.com/watch?v=AL6EKm7Xi7A> (Český lev – Židé v českých zemích – doporučuji 😊)

Cechy

- Příslušníci jednoho řemesla se sdružovali do spolků, kterým se říkalo cechy
- Dohlížely na kvalitu výrobku, chránily své členy před konkurencí
- Staraly se o své členy v nouzi (podporovaly i vdovy a sirotky)

Dějiny udatného českého národa

Růst měst ve 13. století

Doporučuje 10 z 10 učitelů dějepisu 😊

<https://www.youtube.com/watch?v=R8IM-KcQ8l0>